

SLAGET OM STORBRIANNIEN

av Carl-Henrik Larsson

Efter att Frankrike kapitulerat i juni 1940 var Tyskland i besittning av ett område som sträckte sig från Brest i väster till Brest-Litovsk i öster. Hittills hade allt gått enligt Adolf Hitlers och hans generalers planer, och det fanns nu endast två nationer kvar i Europa som kunde stoppa den nazistiska frammarschen, nämligen Storbritannien och Sovjetunionen.

I slutet av sommaren 1940 inledde det tyska flygvapnet sina bombningar mot fartyg och hamnar längs den brittiska kusten, och i september månad stod London i lågor. Slaget om Storbritannien var ett faktum!

Operation sjölejon

Operation sjölejon (ty. Seelöwe) var beteckningen på den plan som den tyske fältmarskalken Walter von Brauchitsch utar-

betat, och som han presenterade i juli 1940. Planen gick ut på att med 41 divisioner ockupera de brittiska öarna – ett gigantiskt skrivbordsprojekt som i realiteten skulle ha varit mycket svårt att genomföra.

För att operation sjölejon skulle gå att förverkliga var det nödvändigt att det brittiska flygvapnet RAF (Royal Air Force) sattes ur spel, vilket det tyska flygvapnet (Luftwaffe) inte var kapabelt till samma-

ren 1940. Tyskarna hade nämligen förlorat närmare 800 flygplan under ockupationen av Frankrike.

Dessutom var den tyska flottan inte redo att understödja ett sådant omfattande landstigningsföretag som operation sjölejon skulle ha inneburit.

Men kanske det största problemet ändå var att tyskarna saknade landstigningsfartyg. Detta löste man dock genom att snabbt konstruera "prå-

Dessa frimärken från Isle of Man visar det tappra brittiska civil- och luftförsvaret i aktion under det intensiva slaget om Storbritannien.

mar” med upp- och nedfällbara ramper, så att stridsvagnarna kunde köra på och av.

Hitlers förslag

Adolf Hitler beundrade Storbritannien och dess imperium, men denna beundran var inte ömsesidig.

I början av juli 1940, innan operation sjölejon presenterats, lät Hitler föreslå Storbritannien fred och samarbete. Den brittiska regeringen som lärt sig att Hitler inte gick att lita på, med Münchenkonferensen 1938 i färskt minne, bemödade sig inte ens om att svara på förslaget.

Hitler gav sig inte så lätt, och den 19 juli 1940 höll han ett tal i Berlin i vilket han väddjade till den brittiska regeringen att ta sitt förnuft till fånga.

Dagen därpå lät Storbritanniens premiärminister Winston Churchill genom sin utrikesminister i Tyskland, meddela att det enda sättet Tyskland kunde få fred på, var genom att evakuera de områden de tidigare ockuperat.

Den nazistiske diktatorn ville naturligtvis inte avsäga sig

Storbritanniens premiärminister sir Winston Churchill (1874–1965) fungerade som en sammanhållande kraft av det brittiska folket under slaget om Storbritannien. Churchill hyllade de tappra brittiska jaktpiloterna med orden: "Aldrig förr i historien om folkens strider har så många haft så få att tacka för så mycket". Detta frimärke är utgivet av Maldiverna.

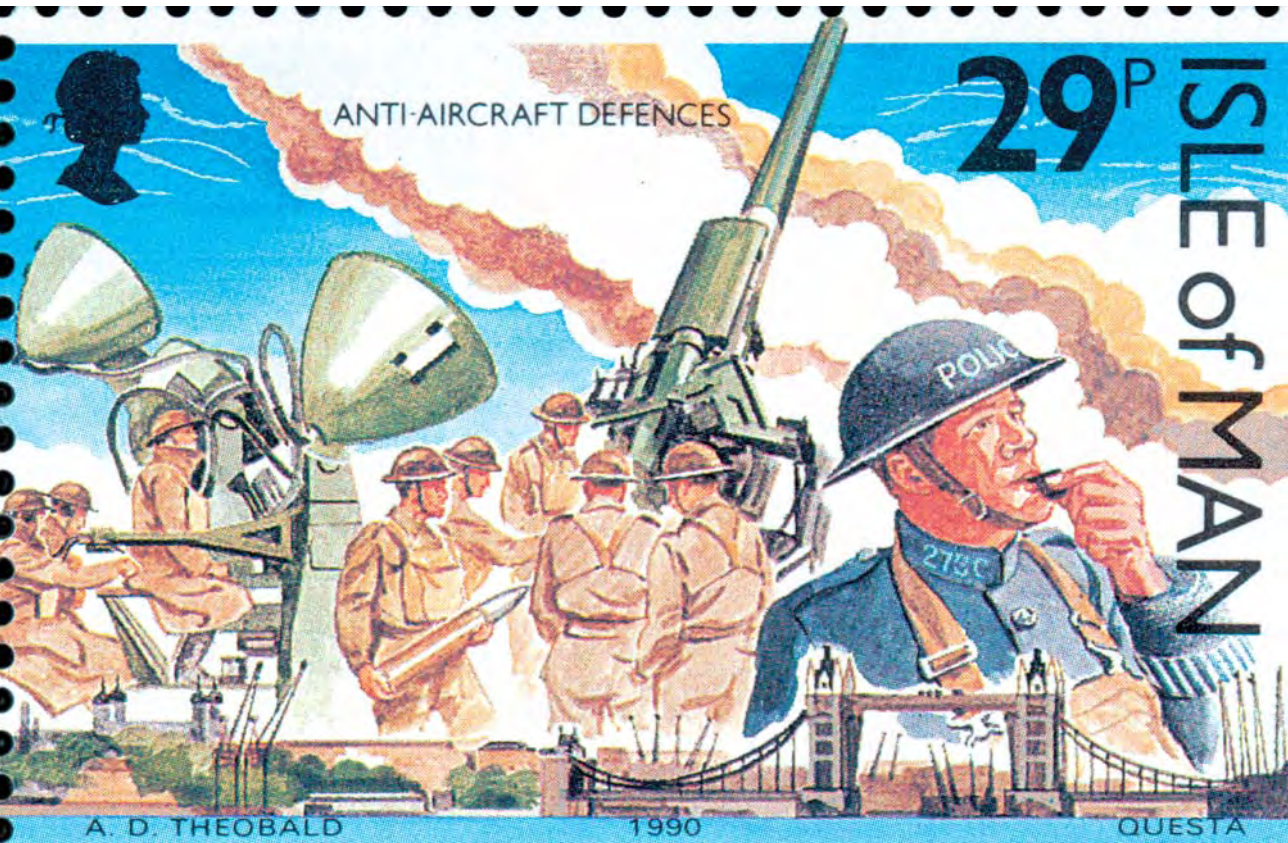
sin nyvunna europeiska stormaktsställning, och för Storbritanniens del väntade månader av tysk terrorbombning.

Royal Air Force och Luftwaffe

I mitten av juli 1940 förfogade

det tyska flygvapnet över en luftflotta som uppgick till runt 2 500 flygplan. Det brittiska flygvapnet var underlägset det tyska i antal flygplan, RAF förfogade nämligen över ca 600 jaktflygplan.

Denna jämförelse är dock

ganska haltande, och det måste framhållas att hälften av den tyska luftflottan utgjordes av bombplan och störtbombare. Flygplan som alltså inte var lämpade för luftstrider, och som var lätta måltavlor för de brittiska jaktpiloterna.

Luftwaffes jaktplansbestånd bestod av två flygplanstyper, det enmotoriga, och för övrigt det enda ensitsiga jaktplanet i tysk tjänst 1940, Messerschmitt Bf 109E samt det tvåmotoriga Messerschmitt Bf 110.

Messerschmitt Bf 109E var överlägset Bf 110 i snabbhet och manöverduglighet, men med betydligt kortare aktionsradie.

Trots sin klumpighet var Bf 110 ett respektingivande jaktplan bestyckat med fyra 7,9 mm kulsprutor samt två 20 mm automatkanoner inbyggda i nosen. Dessutom fanns akteröver en riktbar kulspruta för den andre besättningsmannen.

De brittiska jaktflygplanen Supermarine Spitfire Mk I, Mk II och Hawker Hurricane Mk I, hade fördelar gentemot

Messerschmitt. De var tyngre beväpnade och mer lättmanövrerade i luften.

Det brittiska radar-systemet

Britterna hade ännu en fördel gentemot tyskarna, nämligen det nätverk av radarstationer som byggts upp längs kusten. Därigenom kunde RAF:s jakt-piloter lyfta i god tid och möta fienden på betryggande avstånd från hemmabasen.

Royal Air Forces största problem var bristen på kompetenta piloter att sätta in mot Luftwaffes krigserfarna flygare, som tjänstgjort bl.a. under det spanska inbördeskriget och ockupationen av Frankrike.

Detta löste man provisoriskt genom att snabbtutbilda personal och kalla in flygare från kustbevakningskommandot. Även tjeckiska och polska piloter deltog på brittisk sida.

Bombningarna börjar

I början av augusti 1940 började Luftwaffe bomba radarstationerna och flygfälten nära

kusten, med målsättningen att krossa det brittiska jaktflyget samt att förlama flygledning-en.

Tyska flygvapnets överbefälhavare Hermann Göring, hade inte väntat sig ett så pass hårdnackat motstånd som det som de tyska piloterna mötte när de flög in över södra England.

Bara under en enda augustidag lyckades RAF skjuta ned inte mindre än 70 tyska bomb- och jaktflygplan. De egna förlusterna översteg inte 30 plan.

Hermann Göring fattade i detta läge det för tyskarna så ödesdigra beslutet att låta bombningarna av de brittiska radarstationerna upphöra.

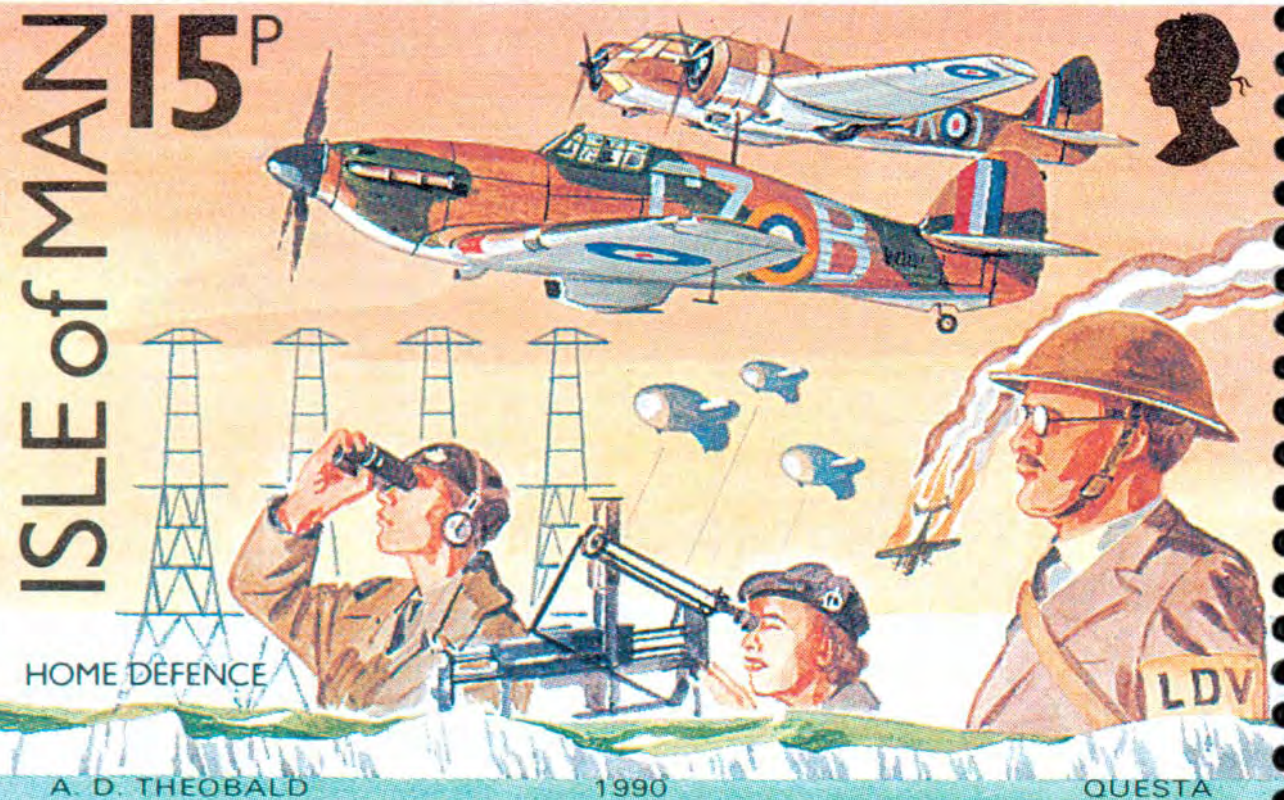
Därmed kunde britterna snabbt bygga upp de radarstationer som blivit förstörda.

Istället beordrades de tyska bombplansbesättningarna att släppa sina bomblaster över flygplansfabriker och flygfält längre inåt landet.

Flygaret som blev nazistisk krigsförbrytare

Tyska Luftwaffes överbefälha-

I bakgrunden på dessa frimärken som är utgivna av Isle of Man, kan man skymta de radarstationer som byggdes upp längs den brittiska kusten och som tyskarna lät bomba under slagets inledande fas.

vare Hermann Göring (1893–1946) var i grund och botten en mycket kompetent stridsflygare. Under första världskriget hade han blivit ett av Tysklands största flygare och erhållit landets främsta militära utmärkelse, Pour Le Mérite.

Efter att den Röde baronen (Manfred von Richthofen) blivit nedskjuten, utnämndes Hermann Göring till hans efterträdare som chef för den så berömda flygdivisionen "flygande cirkusen".

Göring gick tidigt med i nazistpartiet och blev en mycket nära vän till Adolf Hitler. Hitler gynnade Göring starkt och gav honom en mängd viktiga poster i tredje riket, bl.a. som riksdagens talman. Som tack för att ha bidragit till tyska segrar lät även Hitler instifta och tilldela Göring den militära titeln riksmarskalk.

Hermann Göring som lagt sig till med en överdådig stil, han klädde sig alltid praktfullt och bodde i ett slott, ägnade också mycket tid till att fin-kamma de ockuperade ländernas museer efter konstskatter

Det var flygmarskalk sir Hugh Dowding som var hjärnan bakom det brittiska jaktkommandots strategi under slaget om Storbritannien. Här är Dowding avbildad på ett frimärke utgivet av Storbritannien.

vilka han roffade åt sig efter eget behag.

Han dömdes till döden vid

Nürnbergprocessen 1946 men

forts sid 20.

På detta fyrblock från Marshallöarna är de bägge brittiska jaktflygplanen Supermarine Spitfire Mk 1A (längst upp t.v.) och Hurricane Mk 1 (längst upp t.h.) avbildade. Längst ner t.v. ser vi det tyska jaktflygplanet Messerschmitt Bf 109E medan en tysk Junkers Ju 87B-2, även kallad störtbombare, är avbildad på frimärket längst ner t.h.

hann begå självmord innan domen verkställdes.

En psykologisk fullträff

Hitler hade gett klara besked om att de brittiska städerna inte fick utsättas för terrorbombningar likt de som hade drabbat Warszawa och Rotterdam. Av misstag råkade dock en tysk bombplansbesättning som kommit ur kurs, under natten mellan den 24 och 25 augusti 1940, släppa sin bomblast rakt över London.

Återgåldningen lät sig inte vänta!

Winston Churchill beordrade att Tysklands huvudstad skulle bombas, och ett dygn efter attacken mot London lyfte 80 brittiska bombplan med destination Berlin.

Trots att bara en liten del av de brittiska planen nådde fram till sitt mål och fällde sin dödliga last, var attacken en psykologisk fullträff. Den visade det brittiska folket att Tyskland inte var osårbart.

London i lågor

Hitler blev rasande och drog tillbaka sina tidigare direktiv om att London skulle skonas. Den brittiska huvudstaden skulle jämnas med marken.

Lördagen den 7 september

1940 fanns Hermann Göring och hans stab på plats på kliporna vid Cap Blanc Nez, för att beskåda den väldiga anfällsvågen av flygplan, nästan 1 000 flygplan varav en tredjedel utgjordes av bombflyg, med kurs mot London. Över 300 ton bomber fälldes över staden vid detta tillfälle.

Bombningarna av London fortsatte 76 nätter i följd, dock ej den 2 november eftersom värdet var för dåligt.

Londonborna trodde att anfällen mot huvudstaden var ett blixtrik och det är därför denna period av terrorbombningar kom att kallas för "The Blitz".

I och med att den brittiska huvudstaden blev det primära målet för det tyska luftvapnet, gick det inte att upprätthålla anfällen mot de brittiska flygplansfabrikerna och flygbaserna. Därigenom kunde det brittiska jaktkommandot snabbt återhämta sig och ta upp kampen med förnyad styrka.

Sir Hugh Dowding

Hjärnan bakom det brittiska jaktkommandots strategi var flygmarskalken sir Hugh Dowding (1882–1970), som hade utnämnts till jaktkommandots chef vid dess tillkomst 1936.

Det var han som låg bakom

både RAF:s satsning på envingade jaktflygplan i metall, i stället för de tidigare tvåvingade i trä samt utvecklingen av jaktkommandots ledningscentraler.

Sir Hugh Dowding var en mycket bestämd man och han vek inte en tum från sina målsättningar. Detta resulterade i att han kom på kant med Churchill när denne ville skicka mer jaktflyg till Frankrike under den tyska ockupationen. Dowding vägrade, eftersom han var övertygad om att dessa plan skulle behövas för att försvara hemmanationen mot ett kommande tyskt anfall.

Segev!

Trots att de tyska flyganfallen fortsatte oavbrutet gav det brittiska jaktflyget inte upp. Den 15 september 1940 lyckades det brittiska jaktflyget skjuta ner uppemot 70 tyska flygplan, medan de egna förlusterna inte ens uppgick till hälften.

Det tyska militärkommandot förstod att det var omöjligt att tillkämpa sig luftherravälde innan höststormarna helt skulle omöjliggöra en landstigningsoperation. Den 17 september fattade Hitler beslutet att avblåsa operation sjölejon och istället vände han blicken österut mot Sovjetunionen.

Bombningarna av London fortsatte hädanefter nattetid men slaget var över. De brittiska stridsflygarna hade visat sin överlägsenhet och vunnit en viktig seger. Det tyska luftvapnet var kraftigt försvagat, och man hade förlorat en stor del av sina mest erfarna piloter.

Den brittiska civilbefolkningen drabbades hårt av kriget och antalet döda uppgick till omkring 60 000.

De tyska förlusterna under slaget om Storbritannien uppskattas till 1 733 flygplan och över 2 500 piloter, medan de brittiska förlusterna uppgick till runt 900 jaktplan och 500 piloter. □